

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

***КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ
ЗА ДОБРОВОЛНОТО
ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПО
ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ***

София, 2010

СЪДЪРЖАНИЕ

<i>Какво представляват професионалните пенсионни схеми?</i>	<i>стр.3</i>
<i>Кои актове на ЕС регламентират професионалните схеми?</i>	<i>стр.3</i>
<i>Кога е въведено пенсионното осигуряване по професионални схеми в България?</i>	<i>стр.3</i>
<i>Кои нормативни актове уреждат осигуряването по професионални схеми в България?</i>	<i>стр.3</i>
<i>Какво е професионална схема съгласно българското законодателство?</i>	<i>стр.4</i>
<i>Какво трябва задължително да съдържа колективният трудов договор или колективното споразумение?</i>	<i>стр.4</i>
<i>Кой може да участва в професионална схема?</i>	<i>стр.4</i>
<i>Какво е предприятие осигурител?</i>	<i>стр.5</i>
<i>Къде се управляват професионалните схеми?</i>	<i>стр.5</i>
<i>Кой прави осигурителните вноски при осигуряване по професионална схема?</i>	<i>стр.6</i>
<i>Как се сключва осигурителен договор с пенсионноосигурително дружество за управление на професионалната схема?</i>	<i>стр.6</i>
<i>Как се регистрира професионална схема?</i>	<i>стр.6</i>
<i>Какво е новото при осигуряването по професионални схеми?</i>	<i>стр.7</i>
<i>Какви са основните права на лицата, осигурени във фонд за допълнително доброволно осигуряване по професионални схеми?</i>	<i>стр.8</i>
<i>Как се инвестират средствата на осигурените лица?</i>	<i>стр.11</i>
<i>Какъв риск се поема от осигурените лица при инвестиране на техните средства?</i>	<i>стр.12</i>
<i>Какви такси и удържки събират пенсионноосигурителните дружества при управлението на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми?</i>	<i>стр.13</i>
<i>Какви са данъчните облекчения за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми?</i>	<i>стр.13</i>
<i>Полезна информация</i>	<i>стр.14</i>

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВАТ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЕНСИОННИ СХЕМИ?

Професионалните пенсионни схеми са **широко разпространени** в повечето страни-членки на Европейския съюз. В различните държави те се създават по различен начин, например с договори, споразумения или различни актове и правила, които установяват какви пенсионни обезщетения се предоставят на участниците в схемата и при какви условия те могат да получават тези обезщетения. Осигуряването чрез участие в професионална схема винаги е свързано с наличието на **трудова заетост** за разлика от т. нар. индивидуални пенсионни планове (схеми), достъпът до които не е свързан с полагане на труд.

КОИ АКТОВЕ НА ЕС РЕГЛАМЕНТИРАТ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СХЕМИ?

Професионалните схеми са детайлно регламентирани от **три европейски директиви** - **Директива 2003/41/ЕО** за дейността и надзора на институциите за професионално пенсионно осигуряване, **Директива 2006/54 /ЕО** за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите и **Директива 98/49/ЕО** относно запазване на допълнителните пенсионни права при движение в Общността.

С така наречения **Будапещенски протокол** Комитетът на европейските надзорни органи по застраховане и пенсионно осигуряване създаде рамка за сътрудничество между надзорните органи в случаите на трансгранично управление на професионални схеми.

КОГА Е ВЪВЕДЕНО ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ В БЪЛГАРИЯ?

Професионалните схеми се въведоха в България с обнародвания през месец юли 2006 г. Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 56 от 2006 г.), който създаде правна рамка за тях и транспонира относимите европейски директиви. Въвеждането на пенсионното осигуряване по професионални схеми като **нов елемент** за българското пенсионно законодателство се извърши, без да се променя установения пенсионен модел. С тях се допълни и **обогати съществуващият трети стълб** - допълнителното доброволно пенсионно осигуряване.

КОИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ УРЕЖДАТ ОСИГУРЯВАНЕТО ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ В БЪЛГАРИЯ?

Кодексът за социално осигуряване (КСО) регламентира детайлно осигуряването по професионални схеми. Освен него три подзаконови нормативни акта, издадени от Комисията за финансов надзор, уреждат въпроси, свързани с това осигуряване - **Наредба № 36** за техническите резерви към фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по

професионални схеми, **Наредба № 10** за изискванията към състава и структурата на собствения капитал (капиталовата база) на пенсионноосигурителното дружество и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове за допълнително пенсионно осигуряване и **Правилникът за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор.**

КАКВО Е ПРОФЕСИОНАЛНА СХЕМА СЪГЛАСНО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО?

Съгласно Кодекса за социално осигуряване професионалната схема представлява **правила за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, уговорени в колективно споразумение или в колективен трудов договор, между предприятие осигурител и работници, служители, държавни служители, съдии, прокурори и други, определени в закона лица.**

Сред основните белези на професионалните схеми, съгласно българското законодателство, е приложното им поле - **осигуряването** по професионални схеми **винаги е свързано с отношения, базирани на полагането на труд.** Същностна характеристика на професионалните схеми в България е и начинът на възникването им - задължително от колективно споразумение или от колективен трудов договор.

КАКВО ТРЯБВА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ДА СЪДЪРЖА КОЛЕКТИВНИЯТ ТРУДОВ ДОГОВОР ИЛИ КОЛЕКТИВНОТО СПОРАЗУМЕНИЕ?

Колективният трудов договор или колективното споразумение трябва задължително да съдържат **условията и обхвата на осигуряването, видовете пенсионни плащания и размера на осигурителната вноска.**

КОЙ МОЖЕ ДА УЧАСТВА В ПРОФЕСИОНАЛНА СХЕМА?

В професионална схема може да участва **всяко физическо лице, което е навършило 16 години и което работи за предприятие осигурител** с учредена професионална схема. Конкретният кръг на лицата, които ще участват в схемата, се определя в колективния трудов договор или в колективното споразумение. В съответствие с Директива 2006/54 е забранена всякаква дискриминация по пол.

Когато професионалната схема е резултат от колективен трудов договор, се прилага също така и **Кодексът на труда.** Съгласно Кодекса на труда колективният трудов договор има действие спрямо работниците и служителите, които са членове на синдикалната организация - страна по договора. **Работниците и служителите, които не членуват в синдикална организация, страна по договора, могат да се присъединяват към сключения колективен трудов договор от техния работодател с писмено заявление до него или до ръководството на синдикалната организация, която е сключила договора, при условия и по ред, определени от страните по договора.**

Това означава, че професионалната схема, уредена с колективен трудов договор, ще обхваща членовете на съответната синдикална организация и присъединилите се с писмено заявление работници или служители. В случай, че в съответното предприятие няма синдикална организация професионалната схема може да бъде създадена и с колективно споразумение, за което няма специална уредба.

КАКВО Е ПРЕДПРИЯТИЕ ОСИГУРИТЕЛ?

Предприятие осигурител е **всяко физическо лице**, юридическо лице или неперсонифицирано дружество, както и други организации, които имат **задължение по закон да внасят осигурителни вноски за други физически лица**.

КЪДЕ СЕ УПРАВЛЯВАТ ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СХЕМИ?

В България професионалните схеми се управляват във фондове, създадени специално за тяхното управление - **фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми**. Тези фондове се учредяват от лицензирани пенсионноосигурителни дружества.

Също така Кодексът за социално осигуряване предвижда възможност лицензираните в България пенсионноосигурителни дружества да могат да упражняват дейност по управление на професионална схема, финансирана от чуждестранно предприятие осигурител и обратното – **българско предприятие осигурител да може да предостави управлението на своята професионална схема на чуждестранна институция**, получила разрешение за дейност в друга държава членка. КСО въвежда тази възможност на основата на Директива 2003/41.

Когато чуждестранна пенсионна институция управлява професионална схема на българско предприятие осигурител, **тя задължително трябва да спазва трудовото и социалното законодателство на България**, вкл. приложимите разпоредби относно инвестиционната дейност и предоставянето на информация, както и изискванията на колективния трудов договор или колективното споразумение, което определя параметрите на схемата. За целта заместник-председателят на КФН, като компетентен надзорен орган от българска страна, изпраща на компетентния орган по седалището на чуждестранната институция разпоредбите на българското социално и трудово законодателство и другите относими към управлението на професионалната схема нормативни изисквания. Уведомява го и за всяка промяна в тези разпоредби. Компетентният орган по седалището на чуждестранната институция ѝ препраща тази информация и тя може да започне да управлява професионалната схема или от този момент, или след изтичането на два месеца, ако не я е получила в този срок. Независимо дали чуждестранната институция е получила тази информация по официален път, тя е длъжна да спазва приложимото към схемата българско законодателство. **КФН осъществява последващ текущ контакт с компетентния надзорен орган на държавата членка, в която е седалището на чуждестранната институция, управляваща професионалната схема, с оглед защита на интересите на осигурените в нея лица и пенсионери**.

Комитетът на европейските надзорни органи по застраховане и пенсионно осигуряване счете, че приемането на Директива 2003/41 създава необходимост от съгласуване на рамката за сътрудничество между надзорните органи по отношение на трансграничната дейност. Общата рамка на това сътрудничество между компетентните надзорни органи в държавите членки е заложена в посочения по-горе Будапещенски протокол.

КОЙ ПРАВИ ОСИГУРИТЕЛНИТЕ ВНОСКИ ПРИ ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНА СХЕМА?

Осигурителни вноски се правят **от предприятията осигурители** за осигурените от тях лица. Осигурените по съответната професионална схема лица могат да добавят към тях **и лични вноски** съгласно договореностите в колективния трудов договор или споразумение, въз основа на които е създадена схемата. Внасянето на осигурителни вноски от предприятието осигурител **не задължава** осигуреното лице да прави вноски за своя сметка. Предприятията осигурители удържат от възнаграждението на осигуреното лице за съответния месец осигурителната вноска, която лицето прави за своя сметка и я превеждат по сметка на фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми. Вноските от двата източника постъпват и се натрупват по **индивидуална партида** на осигурения. Всяко лице може да има само една партида във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми.

КАК СЕ СКЛЮЧВА ОСИГУРИТЕЛЕН ДОГОВОР С ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА СХЕМА?

След учредяването на професионалната схема с колективен трудов договор или колективно споразумение, предприятието осигурител може да сключи осигурителен договор с пенсионноосигурително дружество, управляващо фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми. Законът е определил задължителни реквизити за този договор, с особено значение между които е **пълното описание на схемата** (условията и обхвата на осигуряването, видовете пенсионни плащания, размера на осигурителните вноски). При сключване на договора предприятието осигурител трябва също така да представи на дружеството колективното споразумение или извлечение от колективния трудов договор с условията на професионалната схема, както и списък на осигурените лица, включени в схемата. Осигурителният договор се прекратява при прехвърляне на професионалната схема в друг аналогичен фонд.

КАК СЕ РЕГИСТРИРА ПРОФЕСИОНАЛНА СХЕМА?

Всяка професионална схема подлежи на **регистрация в публичен регистър, воден от Комисията за финансов надзор**. Компетентен орган за издаване на разпореждане за регистрация е заместник председателят на комисията, ръководещ управление „Осигурителен надзор”.

Пенсионноосигурителното дружество или чуждестранната институция, която ще управлява схемата, подава заявление за регистриране в 10-дневен срок от сключване на осигурителния договор, към което прилага препис-извлечение от колективния трудов договор или колективното споразумение и копие от осигурителния договор. В 7-дневен срок заместник-председателят издава разпореждане за регистриране на схемата. При промяна на документите или обстоятелствата пенсионноосигурителното дружество или (чуждестранната институция) уведомява заместник-председателя в 14-дневен срок от узнаване на промяната, а в 7-дневен срок от уведомлението заместник-председателят издава разпореждане.

КАКВО Е НОВОТО ПРИ ОСИГУРЯВАНЕТО ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ?

Допълнителното доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми е неделима част от пенсионно осигурителната система в България. То предоставя възможност на осигуреното по професионална схема лице да получава, при наличието на определени в закона и в схемата условия, и допълнителна пенсия, събрана с усилията на неговия работодател и с неговите лични усилия през времето, когато активно е полагало труд. Съществен белег на това осигуряване е че при него **основни елементи на осигуряването се определят на базата на договаряне между предприятието осигурител и неговите работници и служители**, а не са регламентирани в закона или в правилника на пенсионния фонд. Така например правилата на професионалната схема задължително определят условията и обхвата на осигуряването, видовете пенсионни плащания и размера на осигурителната вноска. Ограниченията на правата на осигурените лица (напр. за изтегляне или прехвърляне в друг съответен фонд на средства от индивидуалната партида) и тяхното отпадане, лицата, които имат право на изплащане на средства при смърт на осигуреното лице или пенсионера се уреждат в колективния трудов договор, съответно в колективното споразумение за професионална схема. В тях може да се конкретизира и дружеството, което ще управлява средствата, предвид инвестиционната му политика, таксите и удръжките, които събира, неговата инфраструктура и т.н. Страните могат да се разберат предприятието осигурител да предостави управлението на професионалната схема на институция от друга държава членка на Европейския съюз. С допълнително споразумение между предприятието осигурител и неговите работници и служители може да се реши и такъв важен въпрос като прехвърлянето на професионалната схема като цяло в друг съответен фонд. Освен по-голямата свобода при определяне на важни елементи на осигуряването, не без значение са и **допълнителните гаранции** за правата на осигурените по професионалните схеми лица, които произтичат от **директиви на Европейския съюз**.

КАКВИ СА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ЛИЦАТА, ОСИГУРЕНИ ВЪВ ФОНД ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ?

Право на лична пенсия за старост

Правото на лична пенсия за старост при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми възниква при навършване на **60-годишна възраст за жените и мъжете**. Съгласно условията на професионалната схема, уговорени в колективното споразумение, съответно в колективния трудов договор, фондът може да изплаща на осигуреното лице пенсията за старост **до 5 години преди навършване на 60-годишна възраст**.

Пенсията е **срочна** съгласно условията на професионалната схема.

Размерът на пенсията се определя на базата на средствата, натрупани по индивидуалната партида, срока на нейното получаване и техническият лихвен процент, определен от заместник-председателя на комисията.

Право на еднократно или разсрочено изплащане на средствата, натрупани по индивидуалната партида

При придобиване на право на пенсия от фонда по професионални схеми, осигуреното лице има право на избор между получаването на пенсия и еднократно или разсрочено изплащане на средствата по индивидуалната му партида.

Право на изтегляне на средства преди придобиване на право на пенсия

Осигуреното лице може да изтегли средствата по своята индивидуална партида, съобразно уговореното в колективния трудов договор, съответно колективното споразумение за професионалната схема.

Право на прехвърляне

При прекратяване на правоотношението с предприятието осигурител осигуреното лице има право да прехвърли натрупаните средства от лични вноски по индивидуалната партида или част от тях от един фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми в друг такъв фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество.

Лицето може да прехвърли средствата по индивидуалната си партида съобразно уговореното в колективния трудов договор, съответно колективното споразумение за професионалната схема.

Прехвърляне на професионалната схема

Професионална схема може да бъде прехвърлена в друг фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, **въз основа на допълнително споразумение между страните по**

колективното споразумение, съответно по колективния трудов договор.

Права на наследниците

Лицата, които имат право на еднократно или разсрочено изплащане от фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми при смърт на осигуреното лице или на пенсионер, се определят в колективното споразумение или колективния трудов договор.

Когато няма такива лица, натрупаните средства по индивидуалната партия се дължат съгласно Закона за наследството.

Право на жалба

В случаите, когато са нарушени негови права или законни интереси, всяко осигурено лице има право да подаде жалба до:

1. пенсионноосигурителното дружество, управляващо фонда, в който лицето е осигурено

Процедурата за разглеждане на жалби е уредена в правилника на фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми.

2. Комисията за финансов надзор

КФН и нейният заместник-председател, ръководещ Управление „Осигурителен надзор“ осъществяват контрол над пенсионноосигурителните дружества. В случай, че бъде установено нарушение, се налага глоба, санкция или принудителна административна мярка спрямо пенсионноосигурителното дружество, неговите ръководители или осигурителни посредници.

3. омбудсмана на Република България

Омбудсманът има право да се застъпва за гражданите, когато са нарушени или засегнати техни права и свободи, включително и от лицата, които предоставят обществени услуги. Той не разполага с право да реши спора или да наложи санкция, но разполага с изключителен авторитет.

4. съда

Всяко осигурено лице има право да защити правата си по сключените осигурителен и пенсионен договор, както и други свои граждански права, като предяви иск пред съда, който е длъжен да реши спора.

Право на информация

Пенсионноосигурителното дружество е длъжно всяка година до 31 май да изпраща безплатно на осигурените лица **извлечение** от техните индивидуални партии. Извлечението съдържа информация за натрупаните средства по партията към края на предходната година, постъпилите вноски, постигнатата доходност, извършените плащания и начислените такси и удържки. Заедно с тази информация, дружеството следва да предостави на осигурените лица, както и на други лица, с права по професионалната схема и ежегодна информация за:

а) всяка промяна в схемата, произтичаща от изменения и допълнения в нормативната уредба или в правилника за организацията и дейността на фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми;

б) размера на натрупаните средства, видовете плащания и начините за тяхното получаване при придобиване право на съответния вид пенсия;

в) рисковете при инвестиране и при управление на професионалната схема и лицата, които поемат тези рискове;

Осигурените лица имат право да получат информация за своята **индивидуална партида** и при поискване. Пенсионноосигурителното дружество може да събира такса за допълнителното предоставяне на информацията, чийто максимално допустим от закона размер е 20 лв.

Почти всички пенсионноосигурителни дружества позволяват и безплатни справки за състоянието на индивидуалната партида през своята интернет страница. За целта е необходима предварителна регистрация в офис на съответното дружество.

За да могат лесно осигурените лица да се информират за развитието на инвестициите на пенсионните фондове, пенсионноосигурителните дружества са длъжни ежедневно да оповестяват във всеки свой офис и на страницата си в интернет **стойността на един дял** на пенсионния фонд. Дружествата обявяват стойността на един дял за последния работен ден на всеки месец и в един централен ежедневник на третия работен ден на следващия месец.

Освен това пенсионноосигурителното дружество е длъжно ежегодно до 31 март на всяка година да публикува на своята страница в интернет за всеки пенсионен фонд, който управлява:

- ✓ информация за обема и структурата на **инвестициите** по видове активи и емитенти на ценни книжа;
- ✓ информация за постигнатите годишни инвестиционни резултати (доходност и инвестиционен риск). При поискване тази информация се предоставя на осигурените лица и във всеки офис на дружеството в страната.

Пенсионноосигурителното дружество е длъжно да изготви **доклад за управлението на всяка отделна професионална схема**, който съдържа отчетни данни за натрупаните средства и направените такси и удръжки. Докладът се представя на предприятието осигурител в срок три месеца след края на финансовата година.

Основни източници на **информация за правата и задълженията** на предприятието осигурител и осигурените лица са колективният трудов договор (съответно колективното споразумение), осигурителният договор и правилникът на фонда.

Осигуряването по професионална схема се урежда задължително в **колективно споразумение или колективен трудов договор**, където се определят условията и обхвата на осигуряването, видовете пенсионни плащания и размера на осигурителната вноска.

Осигурителният договор, сключен между предприятието осигурител и пенсионноосигурителното дружество, урежда предмета и обхвата на осигуряването, размера на осигурителната вноска и начина на нейното плащане, условията за прекратяване на договора, дължимите на пенсионноосигурителното дружество такси и удръжки, както и пълно описание на професионалната схема.

При отпускането на пенсия участникът във фонда сключва **пенсионен договор** с пенсионноосигурителното дружество, който урежда вида и размера на пенсията, начина за нейното преизчисляване, срока на получаване, начина за изплащане и др.

Правилникът на фонда за допълнително пенсионно осигуряване подробно урежда всички условия на осигуряване. При сключване на осигурителния договор пенсионноосигурителното дружество е длъжно при поискване да представи на предприятието осигурител и на осигуреното лице екземпляр от правилника. При промени в правилника на фонда пенсионноосигурителното дружество е длъжно да информира осигурените лица в едноседмичен срок от одобряването на промените от заместник-председателя на КФН, лично или чрез публикация в два централни ежедневника. С актуалния текст на правилника може да се запознаете, като:

- ✓ се свържете с пенсионноосигурителното дружество;
- ✓ направите справка на неговата интернет страница;
- ✓ направите справка в поддържания от КФН публичен електронен регистър, достъпен на нейната интернет страница.
(<http://www3.fsc.bg/ERiK/runner?lang=BG>)

Лицата, осигурени по професионална схема на българско предприятие осигурител имат право да получат при поискване и годишния финансов отчет на фонда и годишния доклад за управлението на схемата, както и информация за начина за прехвърляне средствата по партидата при прекратяване на дейността, въз основа на която са осигурени по схемата.

КАК СЕ ИНВЕСТИРАТ СРЕДСТВАТА НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА?

За да бъде увеличен размерът на средствата, натрупани в пенсионния фонд, **пенсионноосигурителните дружества ги инвестират при спазване на съответни изисквания и правила, определени в нормативните документи и в инвестиционната политика на фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми.** Изискването към минималното съдържание на инвестиционната политика се определя с решение на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор”. Законът задължава дружествата да управляват средствата на пенсионните фондове с грижата на добър търговец при спазване принципите на надеждност, ликвидност, доходност и диверсификация, в интерес на осигурените лица.

За защита на интересите на участниците във фонда **законодателят изчерпателно е посочил допустимите активи**, в които могат да бъдат инвестирани средствата на доброволните пенсионни фондове. **Количествените ограничения на всеки вид инвестиция се определят в правилника на фонда**, в съответствие с предвиденото в закона и в инвестиционната политика на фонда. По този начин с оглед на доброволния характер на осигуряването в пенсионните фондове по професионални схеми се дава възможност на пенсионноосигурителното дружество да определи инвестиционната политика на фонда и инвестиционните ограничения, които спазва при инвестирането на неговите средства.

С цел избягване на конфликт на интереси и допълнителна сигурност за средствата на осигурените лица са предвидени **забрани** за инвестиране на средства на пенсионния фонд в ценни книжа, издадени от управляващото го пенсионноосигурително дружество, банката-попечител, инвестиционния посредник, както и свързани с тях лица. Не повече от 5 на сто от средствата, натрупани по професионалната схема, могат да бъдат

инвестирани в ценни книжа, емитирани от предприятието осигурител, което я е създало, а не повече от 10 на сто – в предприятието осигурител и свързаните с него лица.

В закона е предвидена възможност предприятие осигурител да може да предостави управлението на професионална схема на институция за професионално пенсионно осигуряване от друга държава-членка. В този случай чуждестранната институция трябва при инвестиране на средствата на българска професионална схема да спазва следните ограничения:

1. не повече от 30 на сто от средствата могат да бъдат инвестирани в ценни книжа, които не са приети за търговия на регулиран пазар на ценни книжа;
2. не повече от 5 на сто от средствата могат да бъдат инвестирани в ценни книжа, издадени от един емитент;
3. не повече от 10 на сто от средствата могат да бъдат инвестирани в ценни книжа, издадени от един емитент и свързаните с него лица;
4. не повече от 30 на сто от средствата могат да бъдат деноминирани във валута, различна от лев и евро.

Комисията за финансов надзор следи за спазването на законовите изисквания, ограничения и забрани. Допълнителен защитен механизъм представлява и **задължението на банката-попечител** да не изпълнява нареждания за инвестиране на средства на фонда в активи, различни от позволените от закона. Тя е длъжна да уведоми заместник-председателя на комисията при всяко констатирано нарушение от страна на пенсионноосигурителното дружество.

КАКЪВ РИСК СЕ ПОЕМА ОТ ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА ПРИ ИНВЕСТИРАНЕ НА ТЕХНИТЕ СРЕДСТВА?

Тъй като средствата на осигурените лица се инвестират в ценни книжа, банкови депозити и недвижими имоти, стойността на един дял в пенсионния фонд зависи пряко от оценката по справедлива стойност на тези активи. Текущо тя може както да се увеличава, така и да намалява. Разумното инвестиране води до увеличаване на средствата на осигурените, но тяхното постоянно нарастване не е гарантирано. При капиталовия принцип на осигуряване **осигурените лица сами поемат инвестиционния риск.**

Продължаващата понастоящем финансова и икономическа криза доведе до значителен спад в цените на ценните книжа и на инвестиционните имоти, а оттам и на стойността на един дял на пенсионните фондове. Същевременно икономическата теория и практика показват, че дългосрочният характер на инвестирането на тези средства преодолява подобни временни спадове.

Законът задължава пенсионноосигурителното дружество да приеме Правила за процедурите за наблюдение, измерване и управление на риска, свързан с инвестициите на пенсионните фондове, които управлява, с цел адекватна реакция към този риск.

КАКВИ ТАКСИ И УДРЪЖКИ СЪБИРАТ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ФОНДОВЕТЕ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ?

За да защити интересите на осигурените, законодателят е предвидил, че **пенсионноосигурителните дружества могат да събират единствено предвидените в Кодекса за социално осигуряване такси и удръжки**, като е определил техния максимален размер.

Законът допуска събирането на следните такси и удръжки:

- ✓ еднократна встъпителна такса – до 10 лв.;
- ✓ удръжка от всяка осигурителна вноска – до 7%;
- ✓ инвестиционна такса – до 10 % от постигнатата доходност;
- ✓ такса при прехвърляне в друг фонд от същия вид – до 20 лв.;
- ✓ такса при изтегляне на средствата, натрупани от лични вноски, преди придобиване на право на пенсия – до 20 лв.;
- ✓ такса, когато осигуреното лице поиска извлечение от индивидуалната си партия повече от веднъж годишно – до 20 лв.;
- ✓ такса при прехвърляне на средствата по индивидуалната партия в пенсионната схема на Европейските общности – до 20 лв.

Конкретният размер на таксите и удръжките се определя в правилника на пенсионния фонд и осигурителния договор.

КАКВИ СА ДАНЪЧНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ?

Допълнителното пенсионно осигуряване изпълнява изключително важна социална функция – осигуряването на допълнителен доход на старини на осигурените лица, поради което законодателството предвижда преференциално данъчно третиране на този вид дейност.

Данъчни облекчения за осигурителните вноски

Личните вноски за допълнително доброволно пенсионно осигуряване в размер **до 10% от месечната, съответно годишната данъчна основа**, не подлежат на данъчно облагане. Вноските над този размер се облагат по общия ред на закона.

Социалните разходи на работодателя за вноски за допълнително доброволно пенсионно осигуряване на неговите работници и служители в размер **до 60 лв. месечно за всяко наето лице** не се облагат с данък, при условие че работодателят няма подлежащи на принудително изпълнение публични задължения. Работодателските вноски над този размер подлежат на облагане с данък върху разходите, възлизащ на 10%.

Данъчно облагане на осигурителните плащания на осигурени лица и пенсионери

Доходите от допълнително доброволно осигуряване, получени **след придобиване право на допълнителна пенсия, са необлагаеми.**

В случай че колективният трудов договор (съответно колективното споразумение) предвижда възможността осигуреното лице да може **да изтегли преди придобиване на право на пенсия** средствата по индивидуалната си партида, натрупани от лични вноски, при изплащането им средствата подлежат на облагане с **окончателен данък в размер на 10%**, с изключение на тази част от тях, за която не е ползвано данъчно облекчение за осигурителните вноски.

Данъчно третиране на дейността по допълнително пенсионно осигуряване

Приходите на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, както и аналогични приходи пряко свързани с доброволно пенсионно осигуряване, осъществявано от лица, регистрирани по законодателството на друга държава членка, които могат в съответствие с това законодателство да осъществяват дейност по доброволно пенсионно осигуряване, **не се облагат с данък по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане.**

Доходите от инвестиции на активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, **разпределени по индивидуалните партии** на осигурените лица, **са необлагаеми.**

Услугите по допълнително пенсионно осигуряване представляват освободена доставка и **не се облагат с данък „Добавена стойност“ (ДДС).**

ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ

На интернет страницата на **Комисията за финансов надзор** (www.fsc.bg) можете да намерите:

- ✓ информация за надзорния орган и неговата дейност;
- ✓ актуалната нормативна уредба на допълнителното пенсионно осигуряване, както и проектите на нормативни актове;
- ✓ постановените от Комисията и нейните органи административни актове;
- ✓ формуляри и образци на документи;
- ✓ информация за стойността на 1 дял на всеки пенсионен фонд;
- ✓ статистическа и много друга полезна информация.

Чрез модула *ERiK* страницата на Комисията позволява достъп в реално време до водените от нея **публични регистри**, в т.ч. регистъра на дружествата за допълнително социално осигуряване и управляваните от тях фондове. Чрез справка в регистъра можете да установите:

- ✓ седалището и адреса на управление на всяко лицензирано пенсионноосигурително дружество, фондовете, за чието управление е получило разрешение, данни за евентуално негово преобразуване и прекратяване;
- ✓ акционерите и членовете на управителните и контролни органи на дружеството;

- ✓ размера на неговия капитал;
- ✓ санкциите, наложени на дружеството и на лицата, които го управляват;
- ✓ устава на дружеството и правилниците на управляваните от него фондове;
- ✓ наименованието на банката-попечител на фонда, и инвестиционните посредници, чрез които се инвестират неговите средства;
- ✓ финансовите отчети на всяко пенсионноосигурително дружество и фонд;
- ✓ дали определено лице наистина е осигурителен посредник;

В рубрика „За бизнеса”, раздел „Поднадзорни лица”, подраздел „Професионални схеми” можете да намерите и списък на всички **професионални схеми, регистрирани от Комисията** до момента.

За контакт с Комисията за финансов надзор:

www.fsc.bg

bg_fsc@fsc.bg

София 1303, ул. Шар планина №33

централа: 02 94 04 999

факс: 02 829 43 24

На интернет страницата на всяко **пенсионноосигурително дружество** можете да се осведомите за:

- ✓ седалище и адрес на управление, телефони и електронен адрес за връзка с дружеството;
- ✓ данни за търговската регистрация и за пенсионната лицензия на дружеството;
- ✓ актуално състояние на обстоятелствата, подлежащи на вписване в търговския регистър, както и кратко биографично представяне на изпълнителните директори и членовете на управителните и контролните органи на пенсионноосигурителното дружество;
- ✓ данни за акционерите на пенсионноосигурителното дружество, притежаващи пряко 10 и над 10 на сто от неговия капитал;
- ✓ адреси и телефони на офисите на дружеството в страната;
- ✓ наименования на учредените и управлявани от дружеството фондове за допълнително пенсионно осигуряване, данни за съдебната им регистрация и за разрешението за управление на съответния фонд;
- ✓ банка - попечител на всеки фонд за допълнително пенсионно осигуряване и инвестиционни посредници, с които пенсионноосигурителното дружество има сключени договори за извършване на сделки с ценни книжа;
- ✓ правилници за организацията и дейността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, както и имената на двата централни всекидневника, в които се публикуват съобщения за измененията и допълненията в правилниците;
- ✓ инвестиционна политика и актуална структура на инвестиционния портфейл към края на всяко тримесечие поотделно за всеки управляван от дружеството пенсионен фонд;

- ✓ стойността на един дял за текущия ден и за всеки ден от периода след 01.07.2004 г., поотделно за всеки управляван от дружеството пенсионен фонд, както и името на централния ежедневник, в който се обявява стойността на един дял, валидна за последния работен ден на всеки месец;
- ✓ използваната методика за изчисляване на постигнатата доходност (номинална и реална) и на равнището на инвестиционния риск;
- ✓ процедура и срокове за разглеждане на жалби, свързани с дейността на дружеството и управляваните от него пенсионни фондове;
- ✓ утвърдените от управителните органи на дружеството образци на заявления, молби, формуляри и други документи, отнасящи се до правата на осигурените лица;
- ✓ образец на легитимационния документ, с който трябва да се представя осигурителният посредник на дружеството във взаимоотношенията си с осигурените лица;
- ✓ финансови отчети, документи и други материали.

Интернет страници пенсионноосигурителните дружества, получили разрешение за управление на фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми

ПОД "АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ" АД
 ПОК "ДСК - РОДИНА" АД

<http://www.allianz.bg>
<http://www.dskrodina.bg>

През 1997 г. първите доброволни пенсионни фондове в България учредиха **Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване** (БАДДПО). На нейната интернет страница www.assoc.pension.bg също може да се осведомите за допълнителното пенсионно осигуряване, както и да намерите информация за дейността и международните инициативи на организацията, допълнителна литература, публикации и презентации и др.

**КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАМ ЗА ДОБРОВОЛНОТО ПЕНСИОННО
ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ?**
информационен материал

© Комисия за финансов надзор, 2010 г.

За контакти:

Комисия за финансов надзор
1303 София, ул. Шар планина №33
централа: 02 94 04 999
факс: 02 829 43 24
e-mail: bg_fsc@fsc.bg
www.fsc.bg

Комисията за финансов надзор разрешава безвъзмездно публикуване на този информационен материал в електронна и печатна форма, при условие че същото се извършва в непроменен вид, с посочване на източника и ползването му от потребителите е бесплатно.

Настоящата брошура е изцяло с информативен характер и е изготвена с цел повишаване на финансовата култура и подпомагане на защитата на интересите на осигурените лица. Тя е съставена въз основа на нормативната уредба и данни актуални към 30 април 2010 г.